Ontvangen van Peter van Vliet, Nootdorp.

De Rotterdamsche Droogdok-Maatschappij.

VERLIES- EN WINST-REKENING

EN

BALANS.

JAARVERSLAG OVER 1902

Eerste Boekjaar (1 Maart tot 31 December).

De Rotterdamsche Droogdok-Maatschappij.

VERLIES- EN WINST-REKENING en BALANS

over 1902 (1 Maart—31 December),

aangeboden aan de Algemeene Vergadering van Aandeelhouders,

ingevolge art. 16 der Statuten.

ROTTERDAM, April 1903.

Aan Heeren Aandeelhouders in

DE ROTTERDAMSCHE DROOGDOK-MAATSCHAPPIJ.

Mijne Heeren,

Ingevolge het bepaalde bij het 2de lid van art. 16 der Statuten van De Rotterdamsche Droogdok-Maatschappij, hebben wij de nevensgaande Balans en Winst- en Verlies-Rekening over het boekjaar 1902, met de daarbij behoorende bescheiden en boeken onderzocht, nadat deze bescheiden door den Heer M. W. G. Kop, lid 1ste klasse van het Ned. Instituut van Accountants, onderling waren vergeleken, en accoord bevonden. Wij adviseeren U tot goedkeuring dezer Balans en Winst- en Verlies-Rekening en bevelen U aan, om, overeenkomstig het voorstel der Directie, het winst-saldo over te schrijven op het volgend boekjaar.

Het is ons aangenaam te kunnen verklaren, dat de Directie gedurende het afgeloopen jaar onder moeilijke en afwisselende omstandigheden, het beheer der onderneming met veel beleid heeft gevoerd.

De Raad van Commissarissen van

De Rotterdamsche Droogdok-Maatschappij,

PH. W. VAN DER SLEYDEN, *President.*

H. DE JONGH.

J. P. J. LUCARDIE. *gedelegeerd Commissaris.*

J. F. REBEL.

L. W. VEDER.

De Rotterdamsche

Debet. VERLIES- EN WINST-REKENING

Aan Erfpacht			*f*	4,166 04
„ Werken voor gemeenschappelijke rekening met de Maatschappij „De Maas" (afgeleverd werk)	*f*	6,073.81		
„ Onderhanden werk (ex Maatschappij „De Maas")	„	15,101.45		
			„	21,175 26
„ *Saldo Winst.*			„	9,348 41
			f	34,689 71

Activa. BALANS

Oprichtings- en Emissiekosten			*f*	112,490 47
Kas en Kassier			„	241,657 31½
Overname Maatschappij „De Maas"			„	123,149 70
„ consortium Heyplaat			„	103,565 —
Losse gereedschappen			„	25,275 02
Vaartuigen			„	9,096 28
Werken voor gemeenschappelijke rekening met de Maatschappij „De Maas"			„	23,080 23
Onderhanden werk:				
a. Rotterdamsche Droogdok-Maatschappij	*f*	134,720.56		
b. Ex Maatschappij „De Maas"	„	70,816.27		
			„	205,536 83
Magazijnvoorraad en Steenkolen			„	57,569 39
Diverse Debiteuren			„	30,567 61
Diverse werken voor de nieuwe fabriek			„	292,329 77
Kantoorameublement			„	43 —
Erfpacht tot 30 September 1903			„	5,832 46
			f	1,230,193 07½

Bovenstaande Balans met de boeken en

De Commissarissen,

PH. W. VAN DER SLEYDEN, *President.*
H. DE JONGH.
J. P. J. LUCARDIE, *gedelegeerd Commissaris.*
J. F. REBEL.
L. W. VEDER.

ROTTERDAM,

Droogdok-Maatschappij.

31 December 1902. *Credit.*

Per Interest	*f*	6,638	20
„ Afgeleverd werk	„	28,027	07
„ Koersverschil op buitenlandsche wissels	„	24	44
	f	34,689	71

31 December 1902. *Passiva.*

Maatschappelijk Kapitaal	*f*	1,000,000	—
Diverse Crediteuren.	„	87,482	28½
Arbeidsloon	„	2,652	38
Voorschotten op werken onderhanden	„	130,710	—
Saldo Winst	„	9,348	41
	f	1,230,193	07½

bescheiden vergeleken en accoord bevonden,

M. W. G. KOP,

Lid 1ste klasse van het Ned. Instituut van Accountants.

De Directeur,

M. G. DE GELDER.

Maart 1903.

JAARVERSLAG over 1902,

Eerste Boekjaar (1 Maart—31 December),

aangeboden aan de Algemeene Vergadering van Aandeelhouders,
ingevolge Art. 17 der Statuten.

ROTTERDAM, April 1903.

Aan Heeren Aandeelhouders in

DE ROTTERDAMSCHE DROOGDOK-MAATSCHAPPIJ.

Mijne Heeren,

Het eerste jaarverslag moet zich uit den aard der zaak bepalen tot een overzicht van de voorbereidende werkzaamheden ten behoeve van den bouw der uitgebreide inrichting, welke voor de uitoefening van het bedrijf vereischt wordt; overigens tot de mededeeling der resultaten, die in het afgeloopen jaar verkregen zijn met de onvolledige middelen welke tot heden aan de vennootschap ten dienste stonden.

Op goede gronden mag de verwachting gekoesterd worden, dat in den loop van het ingetreden jaar het geheele etablissement voltooid zal zijn, zoodat de Maatschappij aan het einde van dit jaar zal beschikken over eene volledige en moderne inrichting, die haar in staat zal stellen, haren arbeid in zijn vollen omvang aan te vangen en de hoop op een loonend bedrijf ten volle wettigt.

Arbeid ten behoeve van den bouw der inrichting.

Bij acte van 23 Januari 1902 verleden, ten overstaan van den Notaris P. C. VAN VOLLENHOVEN te Rotterdam, werd de Rotterdamsche Droogdok-Maatschappij opgericht. De Statuten der Vennootschap werden goedgekeurd bij Koninklijk Besluit van 7 Januari 1902, No. 56.

Onmiddellijk na de oprichting werden maatregelen genomen tot het verkrijgen van terreinen voor de vestiging der onderneming. De Maatschappij had optie op een stuk grond, gelegen op de Heyplaat te Rotterdam. Dit terrein werd in Februari 1902 van den eigenaar gekocht. De oppervlakte zou desgevorderd voldoende zijn geweest voor den bouw der verschillende inrichtingen welke de onderneming behoeft, doch bood geen gelegenheid aan tot eenige uitbreiding. Bij meerdere uitgestrektheid van het emplacement zou bovendien de distributie van de verschillende onderdeelen van het bedrijf veel doelmatiger kunnen plaats vinden. Vraag naar aan de rivier gelegen terreinen blijkt te Rotterdam steeds te bestaan. Het was daarom te voorzien, dat in de toekomst gelegenheid tot uitbreiding van het fabrieksterrein zou ontbreken.

De Heyplaat behoort aan den Staat; met dezen waren reeds vóór de oprichting der Vennootschap onderhandelingen geopend. Deze onderhandelingen zijn met succes bekroond. Dank zij de welwillende medewerking van den Minister van Financiën, was de Directie in de gelegenheid om den 4 Augustus 1902 aan de buitengewone vergadering van aandeelhouders een voorloopig contract ter goedkeuring aan te bieden, waarna de overeenkomst met den Staat den 15 September 1902 definitief kon worden gesloten.

De Rotterdamsche Droogdok-Maatschappij verkreeg daardoor de beschikking over een aaneengesloten terrein van ongeveer 10 H.A. dat gedeeltelijk aan de Vennootschap in eigendom toebehoort, gedeeltelijk haar door den Staat in erfpacht is afgegeven, en door zijne afmetingen en gunstige ligging de Maatschappij in staat stelt, zich onmiddellijk op de meest economische wijze in te richten en zich in de toekomst belangrijk uit te breiden. Hiermede is dus een groot en gewichtig vraagstuk op bevredigende wijze opgelost.

De aanvang met den bouw der nieuwe fabriek werd uit den aard der zaak eenigszins vertraagd door de onderhandelingen betreffende de terreins-uitbreiding; de Directie betreurt dit, doch meent, dat het groote belang voor de aandeelhouders aan deze terreinskwestie verbonden, dermate overheerschend was, dat een uitstel van enkele maanden van de voltooing van het emplacement, hieraan ondergeschikt beschouwd moest worden.

Inmiddels waren de ontwerpen der dokken voltooid. In aanmerking nemende, dat de Directie de eischen, welke aan de dokken gesteld moesten worden, zelf het best kon beoordeelen, en tevens ter besparing van belangrijke uitgaven, werden deze plannen en de daarbij behoorende berekeningen op haar bureau gereed gemaakt. Op grond eener onderhandsche uitbesteding werd den 18 Juli 1902 de bouw der dokken contractueel opgedragen aan de firma Wm. Hamilton & Co. te Port-Glasgow, die op zich genomen heeft, de beide dokken vóór 1 Augustus 1903 op te leveren. Het kleine dok is thans nagenoeg voltooid; de bouw van het groote dok wordt regelmatig voortgezet. Het vooruitzicht bestaat, dat, behoudens onvoorziene omstandigheden, de fabrikant, wat den leveringstermijn betreft, zijne verplichtingen zal nakomen.

Zoodra de Directie de beschikking over bovenbedoelde terreinen verkregen had, werd met het grondwerk een aanvang gemaakt. De Heyplaat was gelegen ter hoogte van laagwater en het terrein moest dus ongeveer 4 M. worden opgehoogd, ten einde verzekerd te zijn dat op het emplacement bij den hoogsten waterstand geen waterlast zou worden ondervonden. Een dokbassin moest worden gegraven. De ophooging van het terrein, welke geschied is met nagenoeg zuiver zand, afkomstig uit de dokhaven, en het graven van die haven werd bij contract opgedragen aan den Heer P. A. Bos, te Gorinchem. Deze arbeid is thans nagenoeg voltooid.

Op dit terrein moesten de fabriek met hare zware werktuigen en de overige accessoires der Onderneming gebouwd worden. De uitvoering moest met den meest mogelijken spoed geschieden; tijd om den opgehoogden grond tot rust te laten komen ontbrak. De arbeid moest ook in den winter onafgebroken worden voortgezet. Aan den ontwerper der fabriek en der overige onderdeelen van het bedrijf werd daarom de oplossing van een moeilijk vraagstuk opgelegd. De in Rotterdam gevolgde constructie voor fundeeringen kon, in verband met de hierboven gestelde eischen, niet gevolgd worden; bovendien zou deze fundeeringswijze door de hooge, watervrije ligging van het terrein zeer groote uitgaven en een geruimen tijd voor uitvoering gevorderd hebben; eene afwijkende constructie was daarom noodzakelijk.

Onder deze omstandigheden besloot de Directie voor de fundeering der fabriek en der zware gebouwen schroefpalen te bezigen, die in den vasten ondergrond zijn gedreven. Nadat door grondboringen de gesteldheid van den bodem en door een proefpaal de op de palen toe te laten last bepaald was, werden de verschillende ontwerpen door de Directie op hare bureaux gemaakt. De uitvoering leverde geene moeilijkheden hoe-

genaamd op; de soliditeit der constructie is boven twijfel verheven en naar het oordeel der Directie werd door de toepassing van schroefpalen eene zeer aanzienlijke besparing van uitgaven verkregen. De geheele fundeering van het fabrieksgebouw, lang 75 M. en breed 48 M. werd gedurende het winterseizoen binnen twee maanden voltooid. De fundeeringen van ingenieurswoning en kantoorgebouw zijn thans eveneens gereed, twee aanlegsteigers, welke met een spoorbaan en een zware kraan zullen worden belast, zijn op overeenkomstige wijze ontworpen, en thans in aanbouw.

Gelijktijdig werd de inrichting van een electrische centrale voorbereid. De bedoeling is, dat zoowel de dokken als de machines in de fabriek door electrische kracht zullen worden bewogen; eene zeer krachtige installatie is daarom noodig. De ketels en machines worden in de tegenwoordige werkplaats der Maatschappij vervaardigd; de Directie meent daardoor grootere zekerheid te kunnen verschaffen omtrent de doelmatigheid en de soliditeit der werktuigen en tevens eene besparing te verkrijgen op de uitgaven voor de fabrikatie. Deze machines en ketels naderen hunne voltooiing.

Met de Haarlemsche Machinefabriek werd 27 September 1902 een contract gesloten voor de levering van de dynamo's met toebehooren en van de electromotoren in de dokken. De levering dezer onderdeelen zal hoogstwaarschijnlijk tijdig genoeg plaats hebben.

Het maken van den bovenbouw der fabriek werd onderhands overeenkomstig het bestek en de plannen der Directie uitbesteed.

Hiervoren werd medegedeeld, dat het gebouw eene lengte heeft van 75 M. en eene breedte van 48 M., zoodat de overdekte oppervlakte ca. 3600 M². is. De aanbesteding betrof daarom een belangrijk werk. Aangezien de Directie verplicht was geweest den bouw der kostbare dokken aan een buitenlandschen fabrikant op te dragen, stelde zij er prijs op, zoo mogelijk den bovenbouw der fabriek aan een Nederlandschen fabrikant te gunnen. Eene poging in die richting slaagde, een contract voor de levering van dat werk werd den 24^{en} November 1902 gesloten met de Pletterij, voorheen L. I. Enthoven & Cie. te 's Gravenhage.

Deze overeenkomst is oorzaak geweest van de eenige teleurstelling, welke tot heden door de Maatschappij ondervonden werd bij de vele werken die zij thans in uitvoering heeft. Medio Februari werd door den aannemer een voorstel tot contractsontbinding gedaan, welk voorstel de Directie in het belang onzer Onderneming gemeend heeft te moeten aanvaarden, niettegenstaande daardoor ter prejudice van onze Maatschappij

drie maanden verloren gegaan waren. Den 25 Februari werd bedoelde overeenkomst geannuleerd en den 3 Maart kon een nieuw contract gesloten worden met de Actien-Gesellschaft für Brückenbau, Tiefbohrung & Eisenconstructionen te Neuwied a/Rhein. Begin April werd een aanvang gemaakt met de opstelling ter plaatse, welke thans geregeld voortgezet wordt, zoodat de gevolgen der ondervonden moeilijkheden voor een groot deel zijn afgewend.

De ontwerpen en bestekken voor den bouw van alle overige gebouwen en accessoires der onderneming zijn gereed. De uitvoering wordt met den meesten spoed en in onderling verband voortgezet.

De lage marktprijzen van het ijzer in 1902 en de tijdelijke malaise in de industrie, maakten het onze vennootschap mogelijk, om onder gunstige voorwaarden de verschillende contracten af te sluiten. De raming van de kosten der onderdeelen zal vermoedelijk niet overschreden worden.

De arbeid, welke in de werkplaatsen ten behoeve der scheepvaart is verricht.

Uit den aard der zaak was de arbeid onzer Maatschappij gedurende het afgeloopen jaar in de eerste plaats gericht op eene spoedige voltooiing van het etablissement, ten einde binnen den kortst mogelijken tijd het kapitaal der onderneming vruchtdragend te kunnen maken.

Door de aanschaffing der dokken zal onze onderneming de eenige reparatiewerf te Rotterdam zijn, welke volledig is ingericht. Het nagenoeg onafgebroken gebruik der Gemeentedokken wijst op de behoefte aan dergelijke inrichtingen. Het bezwaar, dat thans gelegen is in den afstand van de Gemeentedokken tot aan de werkplaatsen der fabrikanten, geeft aanleiding tot groot tijdverlies en tot verhooging der uitgaven voor elke herstelling. Het feit dat de duur van het meerendeel der reparaties afhankelijk is van de beschikbaarstelling der Gemeentedokken, is menigmaal oorzaak, dat schepen, welke in Rotterdam binnenloopen, elders de noodige reparatie-arbeid doen verrichten. Al deze moeilijkheden zullen bij onze onderneming niet bestaan; zij worden door het bezit der dokken opgeheven. Onze Maatschappij zal daardoor een grooten voorsprong hebben op hare concurrenten. Hier tegenover staat evenwel, dat de bestaande scheepswerven beschikken over eene clientele en over een aantal geoefende werklieden. Het gevaar dreigde voor onze Maatschappij, dat na de voltooiing van hare inrichting, de actie in den aanvang belemmerd zou worden door gemis aan een goede kern van

werklieden. Het was daarom te voorzien, dat eerst na verloop van eenigen tijd de onderneming tot hare volle ontwikkeling zou kunnen komen. Het is aan de Directie gelukt, ook dit bezwaar grootendeels te overwinnen. De Maatschappij „De Maas", sedert vele jaren te Rotterdam gevestigd, was verplicht het door haar gepacht terrein binnen enkele jaren te verlaten. Eene liquidatie dier vennootschap lag dus in het vooruitzicht. Hare werf was in hoofdzaak ingericht voor het reparatiebedrijf, zij had reeds eene clientele, was in Rotterdam bekend en beschikte over een driehonderdtal vaste werklieden. Zij bezat eenen belangrijken voorraad magazijngoederen en gereedschappen, welke op ons etablissement een plaats konden vinden. Hoewel de inrichting van de werf der Maatschappij „De Maas" in verband met de toekomstige liquidatie niet aan de eischen van den tijd voldeed, kon de overname dier onderneming voor onze Maatschappij van groot nut zijn, wijl daardoor onze vennootschap waarschijnlijk reeds onmiddellijk na de voltooiing van haar etablissement op de Heyplaat in volle exploitatie zou kunnen komen. Met de Directie der Maatschappij „De Maas" werden dus onderhandelingen geopend, met het resultaat dat 1 Maart 1902 al hare bezittingen en het geheele bedrijf door onze vennootschap werden overgenomen.

Door deze overname werd aan onze Maatschappij de verplichting opgelegd, om de orders, die de Maatschappij „De Maas" nog in uitvoering had, af te werken; hierin lag de schaduwzijde van de overeenkomst, omdat voornoemde arbeid geen winst, doch vermoedelijk verlies zou opleveren. Met het doel om de verliezen, welke op de afwerking verwacht werden, voor onze Maatschappij tot een minimum te brengen, werd in het contract van overname bepaald, dat in de eerste plaats aan de Droogdok-Maatschappij uit de aannemingssom zouden worden terugbetaald hare netto uitgaven voor arbeidsloonen en materialen, en eerst daarna aan de Maatschappij „De Maas" de gelden, welke zij te voren voor een gelijk doel had uitgegeven. Uit het overschot zouden de op deze orders vallende algemeene kosten der Droogdok-Maatschappij worden vergoed, waarna het eventueel saldo besteed zou worden voor de betaling van de algemeene kosten van „De Maas". Mocht na deze uitkeering ten slotte nog winst overblijven, dan zou deze pondsponds gewijze worden verdeeld.

Thans zijn bedoelde orders met uitzondering van eenige kleinigheden voltooid.

Zooals te voorzien was, is van winst op die orders geen sprake geweest. De netto-uitgaven onzer Maatschappij voor arbeidsloonen en materialen zullen vermoedelijk uit de aannemingssom betaald, doch de op bedoelde orders vallende algemeene onkosten

niet vergoed kunnen worden, zoodat feitelijk onze Maatschappij gedurende 1902 op het afwerken van de orders van „De Maas" een bedrag van *f* 21,175.26 verloren heeft.

Hoewel de arbeid der Directie, zooals hierboven opgemerkt, in hoofdzaak gericht was op de voltooiïng van het etablissement op de Heyplaat, werd evenwel gelijktijdig, voor zoover de beschikbare krachten dit toelieten, het reparatiebedrijf met de min of meer verouderde en weinig krachtige inrichting van de Maatschappij „De Maas" voortgezet. De Directie was daardoor in de gelegenheid eene netto exploitatiewinst te maken van *f* 28,027.07, zoodat, niettegenstaande bovenbedoeld verlies, de balans over het afgeloopen jaar sluit met een saldo winst van *f* 9348.41.

Deze winst is met de werf van de Maatschappij „De Maas" in 10 maanden gemaakt en dus met geringe middelen bereikt. Zij mag daarom niet tot maatstaf strekken ter beoordeeling van het winstcijfer, dat later met de volledige inrichting zal kunnen verkregen worden. Wij meenen het verkregen resultaat bevredigend te mogen noemen, vooral indien, zooals ten rechte moet geschieden, de koopprijs van „De Maas" tot grondslag van beoordeeling genomen wordt.

In aanmerking dient ook genomen te worden, 1ste. dat, ingeval de Maatschappij „De Maas" niet ware overgenomen, de kosten van het beheer onzer onderneming over het afgeloopen jaar ten laste van het etablissement gebracht hadden moeten worden, terwijl deze kosten thans geheel opgenomen zijn in de algemeene exploitatie-uitgaven, 2e dat het afgeloopen jaar belast is met eene som van *f* 4166 04 voor erfpacht van het Staatsterrein op de Heyplaat en 3de dat op de werken in eigen beheer ten dienste van het nieuwe etablissement geen winsten zijn geboekt, zoodat feitelijk reeds eene belangrijke afschrijving op de kosten van het etablissement heeft plaats gehad.

De Directie meent op alle hierboven genoemde gronden en in verband met de tot heden verkregen resultaten het recht te hebben, de toekomst hoopvol tegemoet te zien. Aangezien het moeilijk is, voor de vele in aanbouw zijnde onderdeelen van het nieuwe etablissement reeds thans de wenschelijke afschrijving te bepalen, stelt de Directie voor, het saldo winst over te schrijven op het volgende boekjaar.

De Direkteur,

M. G. DE GELDER.

ROTTERDAM, April 1903.